

Memòria

2010-2018

Protocol per a la detecció i l'abordatge dels maltractaments als menors

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Índex

Pàg.

03	Presentació
04	Introducció
05	El treball de la xarxa local d'infància
07	Presentar i compartir el Protocol
09	El treball de l'Equip de Casos
13	Propostes de millora
14	Conclusió: cap a la Nova Taula Local d'Infància

Presentació

El Protocol per a la detecció i l'abordatge dels maltractaments als menors es va aprovar i presentar al Prat del Llobregat el 2 d'octubre del 2010 i ha estat vigent fins a l'actualitat.

És un document teòric i pràctic que té l'objectiu d'**orientar les actuacions en l'àmbit de la infància i l'adolescència en risc**. És una eina de treball que recull de forma consensuada els circuits, els factors de protecció i els criteris d'actuació, entre d'altres.

Aquest Protocol es va elaborar mitjançant el treball conjunt dels professionals especialistes que intervenen en l'àmbit de la infància des de diferents serveis del municipi i que, per tant, tenen diferents funcions i competències. Es va elaborar i consensuar a partir de les seves experiències i coneixements, i aquest treball conjunt va donar lloc a la constitució de la **Xarxa Local per a la Protecció a la Infància**.

Els serveis que van formar-ne part i que ho continuen fent actualment són: **Serveis Socials, Centre Salut Mental Infanto Juvenil (CSMIJ), Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA), Centre de Desenvolupament i Atenció Precoç (CDIAP), Mossos d'Esquadra, Policia Local, Equip d'Atenció Psicopedagògica (EAP), Atenció Primària de Salut, Educació Primària i Secundària, Servei d'Educació municipal, Serveis de Salut municipals, Centre Obert municipal i Equip Atenció a Famílies (EAF)**.

La finalitat última del Protocol i de la Xarxa Local d'Infància era i segueix essent **millorar l'atenció als infants i adolescents que estan en situació de risc i/o que pateixen maltractaments, millorar els processos de detecció, fer una intervenció més integral a les famílies i ser un suport per als professionals que hi intervenen**.

Introducció

A partir de la tasca dels darrers 8 anys en el marc de la Xarxa i del Protocol per a la detecció i l'abordatge dels maltractaments als menors, i sobre la base de les memòries anuals, la valoració dels professionals implicats i el recull de les dades quantitatives i qualitatives registrades, se sintetitza la present **Memòria 2010-2018**.

En aquests darrers anys hi ha hagut canvis legislatius en l'àmbit de la infància i l'adolescència, que juntament amb la tasca feta i la present valoració, ens han de portar a la redefinició i actualització de la Xarxa i del Protocol.

La **Memòria** s'ha dut a terme tenint en compte els ítems i les fonts d'informació següents:

- **Registres quantitius i qualitius** dels casos atesos pels diferents serveis
- **Registre propi** dels casos atesos per la Xarxa en el marc del Protocol
- **Avaluació qualitativa de la implicació dels serveis a la Xarxa**. Punts forts i punts febles del que hi poden aportar
- **Revisió i anàlisi** del funcionament del circuit d'actuació
- **Avaluació qualitativa del treball en Xarxa**, de la participació dels professionals en el grup de casos. Punts forts i punts febles

A partir del recull i l'anàlisi d'aquestes dades, s'ha fet una avaluació estructurada del treball de la **Xarxa Local d'Infància**, dividida en la fase de presentació del Protocol i en el treball de l'Equip de Casos.

Per analitzar el treball de l'**Equip de Casos** s'han tingut en compte els factors següents:

- **Dificultat de l'equip per arribar a acords**
- **Anàlisi de la metodologia emprada** en l'atenció dels casos
- **Funcionament de l'espai**. En ocasions hi han assistit els professionals que intervenien directament en el cas.

Per acabar, el document inclou una part de **reflexions i propostes de millora** que han de servir per continuar la tasca feta.

El treball de la xarxa local d'infància

A partir de l'aprovació del Protocol es constitueix la **Xarxa Local d'Infància** amb l'objectiu d'implementar i establir les actuacions i els criteris per abordar les situacions de risc en la infància.

La Xarxa està integrada per diferents serveis que treballen en aquest àmbit. En una primera etapa els serveis que en formen part són: **Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil, Policia Local, Àrea Bàsica de Salut, Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç, Serveis Socials, Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, Inspecció i Educació de la Generalitat, Mossos d'Esquadra, Equip d'Assessorament Psicopedagògic, Salut Pública i Educació de l'Ajuntament.**

Posteriorment, s'incorporen a la Xarxa: **l'Equip d'Atenció a les Famílies, el Centre Obert, Escoles Bressols, Escoles de Primària i Instituts d'Educació secundària.**

S'estableixen reunions bimensuals. En un primer moment, el contingut de les sessions se centra a elaborar el Protocol i a concretar aspectes com: el marc legislatiu, el marc conceptual, unificar un mateix llenguatge respecte a les necessitats de la infància, el tipus de maltractament, el model de treball i el circuit d'actuacions. En una segona fase es consensuen els acords de treball i els referents de cada servei.

Des de l'inici d'aquestes reunions fins a l'actualitat, aquest espai de treball ha servit per compartir coneixements i experiències des de les diferents funcions i competències de cada servei. També ha estat un espai per compartir la visió i les inquietuds dels professionals en relació amb els maltractaments i la desprotecció de la infància i l'adolescència.

La Xarxa ha comptat amb la implicació puntual, el suport i/o l'assessorament d'altres serveis com: **el Centre Obert municipal, la Unitat Funcional d'Abús als Menors de l'Hospital Sant Joan de Déu, el Servei d'Intervenció Especialitzada del Baix Llobregat (Violència Dona), el Punt de Trobada, els Serveis d'Atenció a les Famílies (EDUVIC) i la delegada d'Execució de Mesures de Justícia Juvenil.** Aquest suport ha permès donar a conèixer la Xarxa i el treball conjunt que s'està fent al Prat i, al mateix temps, ha facilitat actuacions conjuntes.

Ha estat també un espai d'actualització de coneixements dinàmic i àgil en què s'han compartit temes com: **canvis organitzatius de serveis d'infància, canvis en el marc legal, noves prestacions relacionades amb la infància, nous projectes d'atenció a la salut mental d'infants i joves, nova eina de valoració d'indicadors de maltractaments elaborada pel Departament d'Atenció a la Infància i l'Adolescència de la Generalitat**, entre d'altres.

Per acabar, la Xarxa ha facilitat un clima de confiança entre els professionals que ha repercutit positivament en la intervenció global en els casos.

Una de les necessitats detectades per la Xarxa ha estat la de facilitar **formació i reciclatge continu als professionals** que treballen amb la infància, per tractar temes com: **l'ètica professional en els casos de maltractament, els informes o la presentació de casos a la Fiscalia, els jutjats i/o la Direcció General d'Atenció a la Infància, actualització del marc legislatiu, etc.**

Presentar i compartir el Protocol

A partir de l'aprovació del Protocol i de la posada en funcionament de la Xarxa s'inicia la tasca de presentació, informació i sensibilització a les escoles del Prat. Les **escoles** són el principal agent en l'atenció a la infància i l'adolescència i, per tant, en la detecció de les situacions de risc.

Aquestes presentacions es dirigeixen a tot el **clastre i a l'equip directiu**, i són conduïdes per diferents professionals de la Xarxa.

El Protocol i l'eina de detecció també es presenten a altres serveis del Prat (per exemple a la Policia Local, l'Àrea Bàsica de Salut, les escoles bressol o el Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil, entre d'altres) i s'adapten els continguts segons les necessitats i les funcions de cada servei.

En total, es van fer 27 presentacions del Protocol entre els anys 2011 i 2014.

Nombre de presentacions anuals del Protocol:

Any	Presentacions
2014	2
2013	2
2012	8
2011	15
Total	27

Les sessions van ser molt participatives. Els principals dubtes tenien relació amb quina havia de ser l'actuació davant de la detecció d'indicadors de risc i en quin moment calia actuar d'urgència.

A les escoles de primària va ser especialment rellevant la participació dels mestres i de la resta de personal docent.

Els serveis de la Xarxa que van dinamitzar les presentacions i que hi van participar van ser:

Servei	Nre. presentacions	%
Serveis Socials - Ajuntament	27	100 %
Mossos d'Esquadra	22	81,5%
Equip Assessorament Psicopedagògic	20	74,1%
Àrea Bàsica de Salut	15	55,6%
Policia Local - Ajuntament	7	25,9%
Educació-Ajuntament	6	22,2%
Salut-Ajuntament	4	14,8%
Equip Atenció Infància i Adolescència	4	14,8%
Centre Detecció i Atenció Precoç	3	11,1%
Centre Salut Mental Infantil i Juvenil	2	7,4%

Els **Serveis Socials** van participar en totes les sessions de presentació com a principals dinamitzadors, però altres serveis van estar-hi implicats pràcticament de la mateixa manera, com els **Mossos d'Esquadra** i l'**Equip d'Assessorament Psicopedagògic**.

Els professionals que van participar en aquestes presentacions van coincidir a valorar aquesta eina de treball com un reforç i un suport important per a la detecció de situacions de risc. També posaven en valor el suport que implicava el treball en Xarxa, tot i que reconeixien que aquesta nova metodologia d'intervenció conjunta era tot un repte.

L'any 2013 es dur a terme una jornada de treball i anàlisi de casos oberta a tots els serveis, amb la col·laboració de **José Ramon Ubieto**. El títol de la sessió va ser: "**La presa decisions: quins beneficis podem trobar en el treball en xarxa**". Aquesta jornada de treball va permetre acabar de concretar conceptes i metodologies conjuntament.

Aquesta primera fase va ser clau per **fomentar la cohesió i les sinergies** necessàries per treballar de forma conjunta entre els serveis implicats.

A partir de l'any 2015, la **Xarxa Local d'Infància** se centra en la implementació de la metodologia establerta al Protocol. Per fer-ho, a part de les reunions bimensuals, s'acompanya els professionals dels diferents serveis de forma individualitzada i es creen grups de treball de casos per a l'abordatge conjunt.

Eltreballde l'Equip de Casos

L'Equip de Casos es defineix al Protocol com un **espai de treball interdisciplinari d'atenció a la infància**. Aquest equip està format pels professionals dels diferents serveis que intervenen de forma directa amb l'infant i la seva família. La finalitat de l'espai és l'abordatge conjunt del cas, detectar els indicadors per determinar el risc de la situació, compartir el coneixement sobre el cas i establir un pla d'actuació conjunt.

A continuació es presenten algunes dades del treball portat a terme. Aquestes dades han estat recollides pel mateix Equip de Casos a través d'actes i registres, i ens permeten tenir una visió global de les situacions ateses.

El nombre d'infants atesos per l'Equip de Casos ha anat augmentant en els darrers anys. L'any 2018, s'ha arribat a 60 infants. Aquesta dada posa en relleu com els diferents serveis han anat integrant la metodologia del Protocol i el treball conjunt.

Nombre d'infants atesos segons gènere:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Home	25	29	20	25	30	36
Dona	11	11	20	16	21	24
Total	36	40	40	41	51	60

A l'inici del treball de l'Equip de Casos, la majoria d'infants atesos tenien entre 7 i 12 anys. En els últims anys, en canvi, ha augmentat l'atenció d'adolescents, amb edats entre els 13 i 18 anys.

Nombre d'infants atesos segons grups d'edat:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0-3 anys	6	6	8	10	8	6
4-6 anys	2	9	5	10	9	9
7-12 anys	2	14	19	12	17	22
13-18 anys	7	11	8	9	19	23
Total	36	40	40	41	51	60

Un nombre important de casos són infants escolaritzats en centres de primària, tot i que s'observa com en els darrers anys hi ha hagut un augment important de casos de joves escolaritzats en instituts. Aquesta dada fa palesa la progressiva implicació dels instituts en el treball de xarxa.

Nombre d'infants atesos segons centres educatius:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Escola bressol	4	3	2	3	6	3
Escola primària	23	22	31	29	26	31
Institut secundària	8	9	5	6	19	20
Centre Educació Especial	0	2	1	2	0	1
Unitat d'Escolaritat Compartida	0	1	1	0	0	2
No escolaritzat/altres	1	3	0	1	0	3
Total	36	40	40	41	51	60

El nombre d'infants atesos segons el tipus de família està repartit pràcticament per igual entre famílies monoparentals i famílies nuclears.

Nombre d'infants atesos segons el tipus de família:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Monoparental	17	21	15	11	24	26
Nuclear	15	18	24	19	22	24
Reconstituïda	3	1	1	6	5	6
Acolliment família extensa	1	0	0	5	0	4
Total	36	40	40	41	51	60

Un dels registres rellevants de l'Equip de Casos són els indicadors que es recullen al Protocol i que determinen la situació de risc. Aquests indicadors cal tenir-los en compte en relació amb la freqüència, així com en relació amb els factors de protecció. S'agrupen segons tipologia: **físics, psicològics, negligències** i es categoritzen segons si fan referència a l'infant, a qui en té cura o al nucli familiar.

Alguns dels indicadors que es repeteixen en més situacions són:

- Absentisme escolar de l'infant
- La vida a casa és caòtica. El cuidador o cuidadora mostra evidències d'apatia o inutilitat.
- L'infant manifesta sentiments de tristesa o altres símptomes de depressió.
- L'infant té dificultats d'adaptació a les situacions quotidianes.
- El cuidador o cuidadora tolera tots els comportaments de l'infant sense posar-li cap límit.

Un nombre important dels casos atesos han estat causats per situacions relacionades amb negligències de la persona que té cura de l'infant. De vegades hi ha més d'un tipus de maltractament en un mateix cas, per aquest motiu el nombre total per tipus de maltractament és diferent del nombre total de casos atesos.

Nombre de casos atesos segons tipus de maltractament:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Abús sexual	1	0	2	3	0	1
Físic	8	4	3	0	7	10
Psicològic	10	11	8	10	10	9
Negligència	23	32	37	28	34	40

El Protocol defineix les situacions de negligència com “aquelles en les quals les necessitats bàsiques de l'infant (físiques, socials o psíquiques) no són ateses, de manera temporal o permanent, per cap membre del grup en què conviu. Entre aquestes necessitats bàsiques hi ha: l'alimentació, la higiene, l'atenció mèdica, l'educació, el vestit, la seguretat i la vigilància.”

En l'anàlisi dels casos atesos per negligència, els indicadors que més es repeteixen són: **sentiments de tristesa o altres símptomes de depressió, estrès emocional no justificat, ansietat i pors, absentisme escolar, vida caòtica a la llar i manca de límits per part dels progenitors.**

La graella següent recull quins són els serveis que han detectat situacions d'infància en risc a partir de l'anàlisi d'indicadors del Protocol, i que han activat l'Equip de Casos per fer-ne l'avaluació conjunta i actuar si calia.

Nombre de casos atesos segons el servei que els detecta i activa l'Equip de Casos:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Serveis Socials	6	24	13	14	23	30
Serveis Educatius	20	12	23	23	20	21
Serveis de Salut	3	3	3	2	3	2
Cossos seguretat	7	1	1	2	3	5
Protecció menors	0	0	0	0	0	1
Altres	0	0	0	0	2	1
Total	36	40	40	41	51	60

Les **Comissions Socials** són un espai de detecció compartit entre **Serveis Socials, els centres educatius i l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic**. Són reunions periòdiques que es fan a les escoles i que faciliten la detecció i la prevenció de situacions on hi ha sospita i/o certesa de maltractaments.

A partir d'aquesta primera detecció i valoració, l'**Equip de Casos** proposa qui serà el servei/professional referent del cas i determina les accions a seguir de forma conjunta. Les **accions** poden ser: **entrevistes amb la família i seguiment dels acords, assessorament amb altres professionals especialitzats (salut mental, addiccions...), derivacions a recursos o serveis, tràmits d'ajuts i prestacions, etc.**

El cas es manté en l'**Equip de Casos** fins que es resol la situació per canvis d'actitud de la família o per la imposició de mesures externes.

Aquest treball en equip ha permès resoldre situacions complexes, ha facilitat una major comprensió del cas, una visió global i ha permès la intervenció sistèmica (tenint en compte tots els factors que influeixen a una mateixa situació i les de tots els membres del nucli familiar).

D'altra banda, aquest treball de l'Equip de Casos ha estat un **suport per als professionals**. Ha permès compartir les dificultats de la intervenció en casos complexos, la presa de decisions consensuades, l'elaboració d'informes compartits i una major visió del cas. En conclusió, **ha millorat el treball global** en l'atenció i protecció a la infància i l'adolescència en situació de risc i/o maltractament.

Durant l'anàlisi de les situacions ateses, s'ha observat que el context de crisi econòmica viscut en els darrers anys ha condicionat la intervenció en el marc de la Xarxa. D'una banda, han augmentat les situacions de precarietat i ha estat necessari posar atenció a diferenciar les situacions de fragilitat econòmica, de les situacions de maltractament als menors. I d'altra banda, la pressió assistencial viscuda pels professionals ha fet prioritzar l'abordatge de les mancances de les necessitats bàsiques.

Propostes de millora

Com a resultat d'aquest treball de revisió de la tasca feta des de la Xarxa Local d'Infància i de l'Equip de Casos, amb l'anàlisi de les dades recollides i després de 8 anys de funcionament del Protocol per a la detecció i l'abordatge dels maltractaments als menors, es proposen algunes accions i àmbits per a la millora.

Alguns punts rellevants en l'atenció a la infància i que per la seva complexitat han requerit una atenció específica per seguir aprofundint i treballant en l'anàlisi compartida són:

- **La utilització dels infants en situacions de separació**
- **L'assetjament (bullying)**
- **El concepte de negligència**
- **Les dificultats en la intervenció i l'atenció de casos de maltractament en famílies d'altres cultures o ètnies**
- **La necessitat del treball amb les escoles bressol per poder dur a terme una tasca de detecció primerenca i de prevenció**

Des de la Xarxa Local d'Infància, es valora com a rellevant el treball amb els diferents serveis, perquè la participació a la Xarxa es reconegui com una tasca més dins de les seves funcions i competències. Aquest reconeixement permetrà un lideratge compartit i facilitarà el bon funcionament i el treball conjunt.

Cal seguir treballant en la concreció, revisió i actualització contínua del Protocol: **les actuacions, els circuits, els indicadors de detecció i els factors de protecció**, entre d'altres.

En relació amb el funcionament de la Xarxa, cal concretar més **l'organització, els mecanismes per compartir les informacions i les actes, establir responsables periòdics i acotar els temes a tractar**.

Es considera rellevant seguir aprofundint en temes com **l'assetjament (bullying)**, i seguir formant els professionals.

En el treball de l'Equip de Casos, cal millorar el **registre de dades** i actualitzar la fitxa de registre del cas. Cal vetllar perquè hi hagi un lideratge compartit que permeti fer un bon seguiment dels acords.

Cal **temporalitzar** el treball de l'Equip de Casos i establir un temps màxim d'intervenció conjunta, tenint en compte els casos que són derivats a serveis específics d'intervenció com **l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència**.

Conclusió: cap a la nova taula local d'infància

El model d'intervenció en Xarxa en el marc del Protocol aporta millores en l'atenció als infants i a la seva família. Permet que els professionals tinguin una major comprensió de la realitat familiar i, d'altra banda, es transmet a la família un únic missatge des dels diferents serveis. S'evita que hi hagi intervencions duplicades i es pot reduir el nombre de serveis que intervenen en el cas per no revictimitzar les persones; per tant, el resultat de la intervenció és més operatiu.

Tant els professionals que participen directament a la Xarxa o a l'Equip de Casos, com els professionals de serveis, centres escolars, etc. han anat interioritzant el Protocol com a eina de treball i suport a la intervenció professional. I la tasca de presentació i informació del Protocol i, en concret, dels indicadors i aspectes a observar per detectar situacions de risc ha afavorit la prevenció i la detecció.

Paral·lelament a la tasca duta a terme al Prat, l'any 2017 s'aprova el Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya (GOV/97/2017, 18 juliol). En aquest Protocol es recull la normativa bàsica en relació amb el maltractament, les seves tipologies i els criteris comuns per valorar la gravetat de la situació i la urgència del cas.

L'article 26 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, ordena que s'estableixin per reglament l'abast territorial, la composició i el funcionament de les taules territorials d'infància, i també els de la Taula Nacional de la Infància de Catalunya. I aquest article es desplega amb el Decret 250/2013, de 12 de novembre, de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància.

Per tant, la nova Taula Local d'Infància es redefinirà a partir de l'experiència de la Xarxa Local d'Infància del Prat i tenint en compte les propostes i procediments que recull el nou Protocol aprovat per la Generalitat.

La nova Taula Local d'Infància ha de permetre treballar des de la perspectiva de la corresponsabilitat política i tècnica, i ha d'afavorir la coordinació i la transversalitat entre administracions i agents del territori que treballen amb la infància. La finalitat ha de ser donar respostes integrals i eficients a les situacions de vulnerabilitat social.

Memòria

2010-2018

Protocol per a la detecció i l'abordatge dels maltractaments als menors

Ajuntament del
Prat de Llobregat